

Daphne

Årgång 24
Nr 1 2013

Daphne

Utkommer med 2 nummer/år och ges ut av Botaniska Sällskapet i Stockholm i samarbete med Upplands botaniska förening.

Redaktion

Redaktör

Alexandra Holmgren
070-228 69 03
alexandra.holmgren@gmail.com

Teknisk redaktör

Staffan Kihl
08-7110296, 070-288 88 97
staffan.kihl@gmail.com

Botaniska Sällskapet

Botaniska institutionen
Stockholms Universitet
106 91 Stockholm
E-post: styrelsen@bsis.org
Hemsida: bsis.org
Bankgiro: 5272-8193
Plusgiro: 196094-7
Medlemsavgift: 150 kr/år.

Upplands botaniska förening

c/o Avd. för växtekologi, EBC
Norbyvägen 18D
752 36 Uppsala
E-post: botaniska.sektionen@gmail.com
Hemsida: sbf.c.se/BSU
Plusgiro: 327956-9
Medlemsavgift: 120 kr/år.

Prenumerationer

Ingår i årsavgiften till resp. förening.
Avgift för separat prenumeration (150 kr/år)
sätts in på resp. förenings plusgiro.

Adressändringar

Meddelas resp. förening via post eller e-post.

Kontakt

Frågor, material till tidskriften etc. kan skickas till någon i redaktionen eller via e-post till daphne@bsis.org

Årgång 24 nr 1 2013
ISSN 1101-5527
Rentryck AB, Tullinge

Bidrag till Daphne mottages tacksamt!

Manus skickas till redaktören via post eller e-post eller till daphne@bsis.org.

Instruktion till författare

Vi ser gärna att du skriver manuskript på dator i något ordbehandlingsprogram. Kontakta redaktionen om du inte kan leverera materialet i digital form. Det redaktionella arbetet underlättas betydligt om vi får filen med manuskriptet via e-post, på diskett eller CD-skiva. Vi kan läsa de flesta ordbehandlingsprogram direkt. Om du använder ett ordbehandlingsprogram som är ovanligt idag, tag kontakt med redaktionen. Gör eventuella tabeller eller uppställningar med hjälp av tabulatorer (ej mellanslag) mellan kolumner. Bifoga gärna utskrift.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln följt av namn på författaren/författarna. I slutet av artikeln ska eventuell citerad litteratur samlas under rubriken "Referenser". Vi ser gärna att artiklarna illustreras. Har du problem med lämplig illustration, ta kontakt med redaktionen i god tid så kan vi säkert hjälpa till. Manuskript kan vara korta eller långa. Planerar du ett manuskript på mer än tio sidor - tag kontakt med redaktionen i god tid! Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen.

Omslagsbild: *Pulsatilla vernalis*,
Mosippa
Foto: Emma Hultén

Landskapsperspektiv och smartphones

När jag för drygt ett år sedan tillträdde som ordförande i Botaniska Sällskapet i Stockholm gjorde jag det i egenskap av ett oskrivet blad i dessa sammanhang. Jag vill nog hävda att jag är långtifrån ett fullskrivet sådant nu, men jag hoppas fortfarande att jag kan bidra med något. På vilket sätt återstår att se. Men först och främst, vem är jag?

När jag var 10 år gav farfar mig min första tubkikare. I och med det blev jag direkt en artnörd, med fåglar i fokus. Jag vet inte hur många gånger min mor fick sitta och vänta på en parkering för att jag skulle hitta den där prärielöparen eller svarta storken. Under senare år har jag fått upp ögonen även för växter, svampar, insekter... En gång artnörd, alltid artnörd - allt går att kryssa! Tydligt gömde sig även någon forskningsgen i mig och i samband med mitt intåg i BSIS påbörjade jag också min forskningsbana.

Sommaren 2012 tillbringade jag därför på andra sidan jorden. Närmare bestämt på den japanska landsbygden, där jag inventerade växter för min masteruppsats. Med ordboken i högsta hugg tog jag mig fram på den knackigaste japanskan och möttes av fler leenden och skratt än jag kan dra mig till minnes. Lantbrukarnas stolthet över sina marker gick inte att ta miste om. Och förde man den biologiska mångfalden i de traditionellt brukade satoyama-landskapen på tal möttes det av idel instämmande miner. Medvetenheten om vad som skapat dessa rika marker finns.

I skrivande stund sitter jag i ett litet torp strax öster om vår mytomspunna och djupaste sjö, Vättern. Mitt doktorandprojekt har tagit

sin början och jag far runt i mängder av naturbetesmarker i ett av våra fem biosfärområden - Östra Vätterbranterna - för att ta reda på hur skötseln av dessa fantastiska habitat påverkas av bestämmelser på EU-nivå och hur detta i sin tur påverkar den biologiska mångfalden. Och historien upprepar sig i alla möten med lantbrukare. Stoltheten genomsyrar nästan alla samtal. Det här är marker som brukats av samma släkter i hundratals år.

Hur ska vi då bevara och återskapa de artrika kulturlandskapen som idag hotas av övergivning och modernisering? Ska vi fokusera på specifika arter eller hela landskap? Självklart båda delarna. Utan artkunskapen förstår vi inte helheten, och vice versa. Här, inom artperspektivet, kommer våra föreningar in i bilden. Jag hoppas att vi framöver kan fortsätta jobba för att sprida intresset för och kunskapen om växter. För var har det genuina intresset tagit vägen? Det är, i mina ögon, förvånansvärt få i min generation som ägnar sig åt arter av olika slag. Fast det är klart, vem behöver veta något när man så lätt kan kolla upp det i sin smartphone...

Jag tror inte att jag överdriver om jag säger att vi bör vara lite oroliga för att mycket av denna kunskap om naturen kommer gå förlorad om vi inte sprider vårt vetande och vårt intresse. Det är en av de främsta sakerna vi aktivt borde jobba för. Vi ska synas, vi ska visa att växter är hur kul som helst och vi ska ha roligt!

Simon Jacobsson
Ordförande BSIS

Floraväkteri 2012 i ABCD-län

MORA ARONSSON, KERSTIN FROSTBERG, BO KARLSSON
OCH HANS RYDBERG

Inledning

Säsongen 2012 var en av de intensivaste när det gällde floraövervakningen i Södermanland och Uppland, totalt besöktes 723 lokaler, ungefär 27% av samtliga lokaler. Inget dåligt facit med tanke på att de mest frekventa arterna bara besöks vart femte år.

Det har senaste åren varit en del förändringar i floraväktaransvaret inom länen. I Södermanlands län har Bo Karlsson fått hjälp av Hasse Rydberg. I Uppsala län har Mora Aronsson tagit över efter Kerstin Frostberg. Anders Svenson som tidigare höll ordning på Stockholms län flyttade hem till Östergötland och sedan dess har det inte gått att övertyga någon att ta vid, utan tillsvidare så hjälps Mora och Kerstin Frostberg åt att hålla det rullande.

Nedanstående sammanställning är ett försök till överblick hur många lokaler vi har för de olika arterna inom länen och hur stor del som besökts. För de något vanligare arterna finns det säkert fler lokaler eftersom vi bara tagit med dem som besökts efter 2000. Dessutom är det många lokaler som inte blivit besökta på ett tag, troligen är utgångna, men ingen har rapporterat att växten är utgången.

Vår ambition är att följa upp med en årlig rapport över hur läget är inom länen och även presentera utförligare artrapporter.

Ett stort tack till er alla som med engagemang och hängivenhet floraväktat och rapporterat på Artportalen under 2012.

Övervakade växtplatser 2012

Inom parentes antal kända aktuella lokaler.

Försvunna (RE)

	AB	C	D
Dårrepe <i>Lolium temulentum</i>	-	1 (1)	-
SUMMA		1	

Starkt hotade (EN)

	AB	C	D
Klätt <i>Agrostemma githago</i>	2 (2)	0 (2)	1 (4)
Stubbdaggkåpa <i>Alchemilla samuelssonii</i>	1 (21)	1 (1)	-
Småsvalling <i>Alisma wahlenbergii</i>	4 (19)	0 (3)	-
Humlesuga <i>Betonica officinalis</i>	2 (4)	-	0 (1)
Rutlåsbräken <i>Botrychium matricariifolium</i>	6 (31)	0 (4)	0 (1)
Dvärglåsbräken <i>Botrychium simplex</i>	2 (5)	-	-
Råglosta <i>Bromus secalinus</i>	1 (3)	0 (1)	2 (2)
Strandbräsma <i>Cardamine parviflora</i>	-	1 (1)	0 (4)
Åsstarr <i>Carex pallidula</i>	-	1 (4)	-

Finnklint <i>Centaurea phrygia</i> subsp. <i>phrygia</i>	-	1 (2)	-
Raggarrv <i>Cerastium brachypetalum</i>	0 (1)	-	1 (4)
Gatmålla <i>Chenopodium murale</i>	1 (2)	-	-
Ryl <i>Chimaphila umbellata</i>	6 (46)	12 (27)	15 (42)
Knippnejlika <i>Dianthus armeria</i>	2 (14)	-	0 (1)
Finnögontröst <i>Euphrasia officinalis</i> subsp. <i>officinalis</i>	3 (4)	8 (12)	9 (9)
Kalkdån <i>Galeopsis angustifolia</i>	-	-	4 (5)
Fältgentiana <i>Gentianella campestris</i> subsp. <i>campestris</i>	32 (83)	34 (86)	17 (56)
Brandnäva <i>Geranium lanuginosum</i>	2 (2)	-	3 (14)
Gulkronill <i>Hippocrepis emerus</i>	-	1 (1)	-
Piggfrö <i>Lappula squarrosa</i>	0 (2)	1 (8)	-
Mellanlummer <i>Lycopodium zeilleri</i>	-	-	1 (1)
Ädelmynta <i>Mentha × gracilis</i>	1 (1)	0 (2)	-
Kalvnos <i>Misopates oronchium</i>	-	1 (3)	-
Sjönajas <i>Najas flexilis</i>	-	-	1 (1)
Källfräne <i>Nasturtium officinale</i>	1 (4)	1 (1)	0 (1)
Kattmynta <i>Nepeta cataria</i>	0 (2)	0 (3)	3 (3)
Tistelsnyltrot <i>Orobanche reticulata</i>	1 (3)	-	-
Klippnejlika <i>Petrorhagia saxifraga</i>	1 (2)	-	0 (1)
Spetsnate <i>Potamogeton acutifolius</i>	-	-	1 (2)
Styvsnate <i>Potamogeton rutilus</i>	1 (1)	-	5 (8)
Mosippa <i>Pulsatilla vernalis</i>	-	7 (57)	7 (21)
Ängssalvia <i>Salvia pratensis</i>	0 (2)	1 (2)	-
Smalfjällig strandmaskros <i>Taraxacum egregium</i>	2 (5)	0 (3)	0 (1)
Kvällsmaskros <i>Taraxacum praestans</i>	2 (15)	0 (1)	0 (23)
SUMMA	73	80	70

Sårbara (VU)

	AB	C	D
Grådädra <i>Alyssum alyssoides</i>	0 (4)	3 (7)	0 (7)
Nordlåsbräken <i>Botrychium boreale</i>	1 (4)	-	-
Topplåsbräken <i>Botrychium lanceolatum</i>	1 (1)	-	-
Sanddädra <i>Camelina microcarpa</i>	1 (3)	7 (21)	1 (3)
Hartmansstarr <i>Carex hartmanii</i>	2 (33)	3 (10)	3 (16)
Frösöstarr <i>Carex pediformis</i>	1 (1)	0 (4)	-
Loppstarr <i>Carex pulicaris</i>	1 (70)	1 (43)	5 (23)
Källgräs <i>Catabrosa aquatica</i>	1 (2)	1 (9)	-
Bredarun <i>Centaureum erythraea</i>	-	-	2 (2)

Röd skogslilja <i>Cephalanthera rubra</i>	3 (8)	-	1 (3)
Ljungsnärja <i>Cuscuta epithymum</i>	0 (4)	0 (1)	3 (12)
Skogssvingel <i>Drymochloa sylvatica</i>	0 (2)	1 (16)	1 (2)
Ljungögontröst <i>Euphrasia micrantha</i>	-	1 (1)	1 (3)
Honungsblomster <i>Herminium monorchis</i>	1 (1)	0 (2)	1 (3)
Fågellarv <i>Holosteum umbellatum</i>	-	-	1 (1)
Skogskorn <i>Hordelymus europaeus</i>	2 (16)	8 (25)	-
Vattenstånds <i>Jacobaea aquatica</i>	1 (1)	-	-
Knölvial <i>Lathyrus tuberosus</i>	2 (14)	4 (18)	1 (2)
Hjärtstilla <i>Leonurus cardiaca</i>	3 (11)	3 (31)	3 (9)
Gulyxne <i>Liparis loeselii</i>	3 (6)	17 (73)	3 (5)
Storfryle <i>Luzula sylvatica</i>	4 (4)	-	-
Knottblomster <i>Malaxis monophyllos</i>	2 (5)	5 (20)	3 (3)
Vit kattost <i>Malva pusilla</i>	1 (12)	3 (27)	2 (7)
Toppjungfrulin <i>Polygala comosa</i>	2 (14)	32 (104)	6 (7)
Backsippa <i>Pulsatilla vulgaris</i>	8 (54)	22 (98)	10 (63)
Hällebräcka <i>Saxifraga osloënsis</i>	105 (286)	86 (206)	2 (16)
Fagerrönn <i>Sorbus meinichii</i>	2 (2)	-	1 (1)
Åkersyska <i>Stachys arvensis</i>	1 (2)	-	0 (1)
Liten kärrmaskros <i>Taraxacum litorale</i>	1 (23)	0 (7)	0 (4)
Fläckmaskros <i>Taraxacum maculigerum</i>	2 (13)	0 (6)	0 (33)
Stortimjan <i>Thymus pulegioides</i>	7 (30)	2 (10)	2 (7)
Grenigt kungsljus <i>Verbascum lychnitis</i>	1 (9)	2 (7)	-
Buskvicker <i>Vicia dumetorum</i>	1 (4)	-	0 (2)
Luddvicker <i>Vicia villosa</i>	4 (22)	0 (3)	3 (11)
SUMMA	159	201	55

Övriga

Guckusko <i>Cypripedium calceolus</i>	69 (182)	13 (118)	2 (2)
TOTALT	301	295	127

Kommentarer till några arter

Därrepe — Ett mycket oväntat fynd på en grushög på en deponi, se artikel i Daphne 2 (2012)

Ryl – En art som går stadigt tillbaka. Cirka 115 lokaler har arten setts sedan 2000, men flera av dessa är troligen utgångna. På 23 lokaler där den fanns på 1990-talet är den säkert utgången och idag är det endast 22 lokaler där det finns fler än 100 ex.

Finnögontröst — Det åtgärdsprogram som pågår för finnögontrösten ska förhoppningsvis ge resultat, men fortfarande är det problem på flera lokaler med rätt hävd och att överhuvudtaget få till en hävd. På flera lokaler med små populationer har finnögontrösten gått ut. Idag finns det endast kvar 20 lokaler i de två landskapen, varav endast 7 har över 1000 individ (i medeltal

de tre senaste åren respektive lokal besökts). Totalt finns det strax över 40 000 finnögontrostar i Södermanland och Uppland (i snitt senaste tre åren).

Fältgentiana — Vår kanske snabbast minskande art på hävdade marker. Totalt är det 225 lokaler inom landskapen som ingår i floraväkeriet. På 50 av de lokalerna har fältgentianan försvunnit senaste 10 åren. 93 av lokalerna har inte besökts efter 2009 och på 33 av dessa lokaler var det vid senaste besöket 10 eller färre fältgentianor. Av de återstående 82 lokalerna som besökts 2010 eller senare hyser 54 färre än 20 fältgentianor, 20 lokaler 21-100 och endast 8 hade fler än 100 fältgentianor. Allra värst är det för den tidigblommande fältgentianan var. *suecica*, varav det endast verkar finnas kvar ett 20-tal lokaler i Södermanland och Uppland.

Mellanlumner — Ny rödlistad art för Södermanland 2012, en lokal med cirka 150 skott söder om Vingåker, ny nordostgräns för arten.

Ljungögontrost — 2012 gjordes en rejäl röjning på lokalen i Uppland (se Daphne 1, 2012). Röjning gav effekt! Senast det var så många ögontrostar var 2004. Trots en ordentlig insats så behövs kraftigare röjningar och 2013 kommer röjningsarbetet på lokalen att intensifieras.

Fagerrönn — De enda svenska träden utanför Gotland finns i Södermanland och Uppland, ett träd 8 km NO om Nyköping och sammanlagt 3 träd i reservatet Häverö prästäng.

Hällebräcka — En av de arter som ska rapporteras statusen för till EU 2013, totalt har vi cirka 346 000 hällebräckor i Södermanland och Uppland, fördelade på AB-län 239 000, C-län 93 000 och D-län 14 000. Vi har nästan lyckats med att göra ett besök på varje lokal minst var 5:e år.

Guckusko — Den har en av sina svenska huvudutbredningar i nordöstra Uppland. Även guckusko är en art som ska rapporteras till EU. Totalt har vi cirka 42 000 skott, fördelade på AB-län 19 300, C-län 22 400 och D-län 150 skott.

Ej besökta 2012

Akut hotade (CR)

	AB	C	D
Stor tofsäxing <i>Koeleria grandis</i>	(1)	-	-

Starkt hotade (EN)

Stor sandlilja <i>Anthericum liliago</i>	(1)	-	-
Stor låsbräken <i>Botrychium virginianum</i>	-	(17)	-
Myrstarr <i>Carex heleonastes</i>	-	-	(1)
Sanddraba <i>Draba nemorosa</i>	-	(22)	(1)
Skafslamkrypa <i>Elatine hexandra</i>	(2)	-	(1)
Skärblad <i>Falcaria vulgaris</i>	(1)	(2)	-
Kärnäva <i>Geranium palustre</i>	(1)	-	-
Grusnejlika <i>Gypsophila muralis</i>	-	(4)	-
Klådris <i>Myricaria germanica</i>	-	(1)	-
Korndådra <i>Neslia paniculata</i>	(2)	(3)	(1)
Pipfloka <i>Pleurospermum austriacum</i>	-	-	(9)
Åkermadd <i>Sherardia arvensis</i>	-	(1)	-

Blek brunmaskros <i>Taraxacum detonsum</i>	-	(2)	-
Hagmaskros <i>Taraxacum lepidum</i>	-	-	(1)
Ölandskungsljus <i>Verbascum deniflorum</i>	-	(1)	-
Ärtvicker <i>Vicia pisiformis</i>	-	(1)	-

Sårbara (VU)

	AB	C	D
Skugglosta <i>Bromopsis ramosa</i>	(2)	-	-
Nordslamkrypa <i>Elatine orthosperma</i>	-	(1)	-
Gotlandsmåra <i>Galium rotundifolium</i>	(1)	-	-
Klotgräs <i>Pilularia globularis</i>	-	-	(6)
Åkerranunkel <i>Ranunculus arvensis</i>	(2)	-	-
Klotigelknopp <i>Sparganium erectum</i> subsp. <i>oocarpum</i>	(1)	-	-

Övriga

	AB	C	D
Ävjepilört <i>Persicaria foliosa</i>	-	(1)	-

Vad behöver prioriteras framöver

Totalt finns det närmare 2700 floraväktarlokalerna i de tre länen tillsammans. De flesta arterna övervakas regelbundet men det finns en del till att göra. Till exempel: Loppstarr ☒ de flesta lokalerna är inte besökta sedan florainventeringarna och nästa alla saknar mängduppskattning. Backsippa, mosippa och fältgentiana, samtliga går snabbt tillbaka och det finns en hel del lokaler där aktuell status saknas. För fältgentianans del är det dessutom extra viktigt att försöka hålla isär vad som är tidig respektive senblommande, den tidigblommande varieteten går snabbare tillbaka än den senblommande.

En annan viktig uppgift är att verkligen mängduppskatta de besökta lokalerna. Och att använda rätt enhet när det räknas, annars kommer inte uppgifterna gå att jämföra mellan åren och mellan lokaler och län.

Sista dagarna i maj lanserades slutligen den nya Artportalen, efterlängtat och önskad. Till och börja med finns inte de floraväktarhjälpmedel som vi är vana vid, men succesivt under sommaren kommer de att dyka upp, bättre och användbarare än tidigare.

Sist men inte minst, det finns många floraväktarlokalerna som väntar på besök, är du inte floraväktare är det väl dags att bli det?

Rutlåsbräken, *Botrychium matricariifolium*, en art som i östra Svealand är kustbunden, vilket gör att många av lokalerna kräver tillgång till båt för att de ska kunna övervakas. Foto: Mora Aronsson.

Guckusko, *Cypripedium calceolus*, är inte rödlistad i Sverige, men är hotad i ett europeiskt perspektiv och listad i EUs habitatdirektiv. Totalt har vi cirka 300 lokaler inom ABCD länen. Foto: Mora Aronsson.

Finnklint, *Centaurea phrygia* subsp. *phrygia*, finns på två lokaler I nordligaste Uppland, bägge lokalerna lever farligt idag eftersom de är i anslutning till tomtmark. Foto: Mora Aronsson.

Floraväktarna gör en insats för mosippan i Tensmyra

NIINA SALMÉN

Lördagen den 4 maj 2013 ordnade Upplands Botaniska förening tillsammans med Naturskyddsföreningen i Älvkarleby och Länsstyrelsen i Uppsala en naturvårdsinsats för mosippan i Tensmyra. Solen strålade från en blå himmel när vi möttes upp under kraftledningsgatan i Tensmyra för att röja fram mosippor ur ljung och mossa. Vi var 12 vuxna och ett barn som deltog.

Hotad av ljungen

Det har funnits ett flertal kända dellokaler för mosippa i kraftledningsgatan i Tensmyra, men på senare år har mosippan fört en tynande tillvaro eftersom ljungen har tätat och kväver mosippan. Elisabet Odhult, Mora Aronsson, Lars-Thure Nordin och Tommy Löfgren hade varit och rekat i området kvällen innan vår insats och hittat fem dellokaler med mosippa. Två av delokalerna var tidigare okända. Däremot kunde flera av de gamla delokalerna inte återfinnas. Det var inte det lättaste att hitta mosipporna eftersom ljungen växte hög och dolde dem. Dessutom hade inte alla plantor kraft nog att blomma, så i vissa fall var det bara de små bladen som kvarstod. Läget började bli akut, nu måste ljungen snabbt bort. Dels för att rädda mosippsplantorna från att kvävas av ljungen, men framförallt också för att skapa öppna jordytor för mosippornas frön att etablera sig i. Mosippans frön sprids nämligen inte långt, så det måste finnas bar mineraljord inom några meter från plantan.

Med bara händerna

Vi hade med oss diverse krattor, räfsor, hackor och en röjsåg, men kom snart fram till att den lättaste metoden var att dra upp

ljungen med händerna ur den sandiga marken. Sedan krattade vi markytan för att få bort övrigt fåltskikt och mossa. Vi krattade försiktigt ända fram till några centimeter ifrån mosippsplantorna. Ljungrotterna drog vi också upp med hjälp av krattan, ett slit-samt men tillfredställande jobb när man såg det fina resultatet. På detta sätt skapade vi bara ytor med mineraljord runt mosippsplantorna, med varierande radie mellan cirka 0,5 till 1,5 meter. Det fina vädret samt fiket som Elisabet Odhult bjöd på bidrog till en trevlig stämning där alla - inklusive Doris, drygt 1 år - glatt deltog i arbetet.

Åtta ytor röjda

Vi röjde alla de fem ytor som Elisabet Odhult, Mora Aronsson, Lars-Thure Nordin och Tommy Löfgren hade hittat när de rekade. Under arbetets gång hittade vi även tre nya dellokaler när vi gick och spanade under ljungen. Av de tre nya delokalerna hann vi röja två stycken. Dessutom röjde vi en yta där det tidigare har hittats mosippa, men där vi nu inte kunde se någon planta. Kanske kan nya plantor komma upp där ur den eventuella fröbanken som kan finnas kvar. Det blir intressant att följa upp hur mosippan svarar på åtgärderna i alla ytorna. Det är även intressant att se hur snabbt ljungen återkoloniserar de röjda ytorna. Nu får vi se om det alls lönar sig att öppna upp så här små ytor, eller om man borde lägga ner mer tid och röja större ytor på en gång. Men en sak är i alla fall säker, och det är att vi gjorde en viktig insats för att rädda mosippan, om än tillfälligt, i Tensmyra.

Niina Sallmén och Mora Aronsson krattar bort fältskikt och ljunggrötter kring mosippsplanter. Karolin Ring drar upp ljung med bara händerna. Foto: Emma Hultén.

Mosipporna växer dolda bland ljung och lingonris innan åtgärden påbörjas. Foto: Emma Hultén.

En framröjd mosippsplanta.
Foto: Emma Hultén.

En av de ytor som röjdes kring mosippsplantorna.
Foto: Emma Hultén.

Mossor i Andalsglupen och vårens första exkursion

FIA BENGTTSSON

Nu är det ju sommar och vintern känns avlägsen, men den 14 april var vi ett gäng som desperat ville ha igång den sega våren. Åtminstone skulle det bli min första exkursion för året, och jag tror inte många andra hade varit ute tidigare heller. Vi var nio deltagare som gav oss ut till Andalsglupen, 2 mil väster om Uppsala, där vi mötte upp med Henrik Weibull, dottern Elvira och hunden Molly för att utforska mossfloran kring glupen. Denna blöta håla med fluktuerande vattennivå ger förutsättningar för många arter och dessutom finns gamla lövträd, små sumpskogar och barrskog i området.

Denna fantastiska söndag sken solen och vädret var ljuvligt. Vi började med att titta på asphättemossa *Orthotrichum gymnostomum* med sina trubbiga blad, och den större och vanligare trädhättemossan *Orthotrichum speciosum* på en asp som står en bit in på skogsvägen innan vi började släpa oss fram genom skogens djupa snö. Detta var dagens stora prövning; ibland höll skaren, men oftast inte och ibland var det riktigt blött eftersom is börjat smälta i vårvärmen.

Väl framme vid glupen var det redan fikadags. I den blockiga skogen var det relativt lite snö och vi kunde sitta ner och öva de vanligare mossorna som kransmossa *Rhytidiadelphus triquetrus*, kakmossa *Hedwigia ciliata*, guldlockmossa *Homalothecium sericeum*, husmossa *Hylocomium splendens* och kammosa *Ptilium crista-castrensis*. När vi fikat färdigt tittade vi på liten baronmossa *Anomodon longifolius* och grov baronmossa *A. viticulosus*. Piskbaronmossa *A. attenuatus* finns också på lokalen med den lyckades vi inte hitta den här gången. Däremot fick vi se tre fjädermossor *Neckera*. Platt fjädermossa

N. complanata har alldeles släta blad, till skillnad från de två andra med tvärvågiga blad. För att få syn på aspfjädermossa *N. pennata* (NT) ska man leta efter gröna decimeterstora nät som sitter med kartnålar fastsatta på aspar. Detta gäller alltså vid Andalsglupen. Aspfjädermossa finns vid glupen därför att den transplanterats dit. Den ser ganska mager ut där den växer och dessa exemplar är kanske inte helt representativa för arten. Både denna och grov fjädermossa *N. crispa* har tvärvågiga, tunglika blad, men hos aspfjädermossa är bladen kortare och mossan har ofta många oskaftade sporkapslar på undersidan, medan den grova fjädermossan nästan alltid är steril. En del av Henriks favoriträd stod däremot ute i det isiga vattnet, så dit kunde vi inte gå för att leta efter fler arter.

På block i skogen såg vi sådant som hasselmossa *Eurhynchium angustirete*, späd gräsmossa *Sciuro-hypnum reflexum* och rättsvansmossa *Isoetecium alopecuroides*.

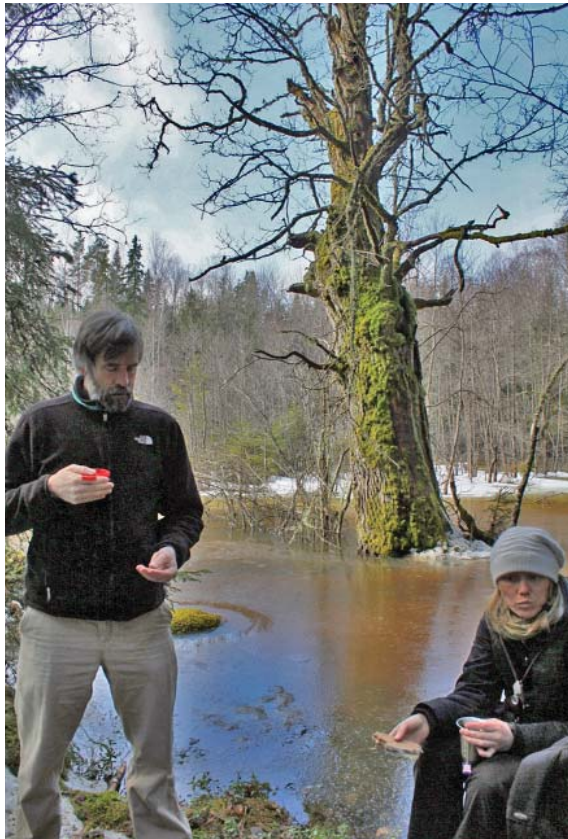
Vi gjorde ett försök att leta upp grön sköldmossa *Buxbaumia viridis* och andra arter som växer på stubbar och ved, men vi insåg snart att lämpliga habitat låg begravda i snön.

Till slut gjordes också ett försök att hitta rökpipsvamp *Urnula craterium* som rapporterats förut från området och som växer på döda hasselgrenar, men den var nog fortfarande väl gömd under snön.

Till slut en uppmaning kanske? Det finns så mycket mer att se när det inte är snö, så håll utkik efter nya kryptogamexkursioner och häng med nästa gång!

Fia Bengtsson (överst) och Bill Morris i luppärtagen.
Foto: Bengt Carlsson

Bill Morris och
Lina Lehdahl vid
Glupen.
Foto: Bengt
Carlsson

Henrik Weibull.
Foto: Bengt
Carlsson

Möte 2 mellan styrelserna i Upplands Botaniska Förening och Botaniska Sällskapet i Stockholm Stockholm, 2013-04-17

Närvarande BSIS: Simon Jakobsson, Ida Trift, Britta Ahlgren, Bo Eknert och Kerstin Frostberg. UBF: Mora Aronsson, Fia Bengtsson, Roger Andersson, Karolin Ring och Froukje Postma.

2.) Floraväkteri – träffarna i april och arbetet under sommaren

Floraväktarträffen var den 4 april i Stockholm (ungefär 10 deltagare) och 7 april i Uppsala (omkring 15 deltagare). Det finns ingen floraväktar-samordnare i Stockholm och är prioriterat. Mora kan vara back-up just nu, men det behövs en samordnare så snart som möjligt.

Det är oklart när den nya Artportalen blir klart, det kan bli i slutet av maj eller början av augusti. När det blir dags, vore bra att organisera en träff/sammankomst för att introducera det nya systemet så att alla floraväktare kan det. (Studiecirkel föreslogs eftersom detta är ekonomisk, men egentligen finns det gott om pengar så det är nog inte nödvändigt). Det kommer också att finnas instruktionsfilmer på Youtube.

Floraväktarpengar diskuterades också – Hos BSIS finns 4 olika konton, dels ett äldre gemensamt för de tre länen och 3 nyare konton för respektive län. Revisorerna för BSIS har lagt följande förslag: Det gemensamma kontot delas i tre lika delar och fördelas på de tre länskontona. Den totala summan på C-länskontot överförs till UBF. För att detta ska formellt bli rätt, krävs att BSIS beslutar enligt förslaget på ett styrelsemöte och att UBF därefter rekvirerar pengarna

3.) Gemensamma programpunkter under sommaren

- Ängsö 26 maj. BSIS skickar anmälningar till Mora.

- Adventivexkursionen: 22 september.

4.) Daphne

Både UBF och BSIS vill ha lite ändringar i strukturen av Daphne. Det vore bra med mer presentationer om vad vi gör i allmänhet, t.ex. ordförandeord (Simon ska skriva detta för nästa nummer, ungefär en luftig sida), exkursionsberättelser, stipendie-utlysningar, årets stipendiat, etc.

Det som är på gång är att publicera första delen av supplementet av Upplands Flora i Daphne. Alexandra fundrar också på en artikelserie: Vad jobbar botanister med?

Det är svårt att få exkursionsreferat. Kanske borde man lägga detta på exkursionsledare, eller fråga deltagare i början av exkursionen.

Efter det här numret har vi ingen teknisk redaktör mer, men en lösning är på gång.

5.) Höst/Vinterföredrag – ideer

- Kanske någonting med Gotlands flora?

- Man kan be stipendiaterna att hålla föredrag

- Botanik-doktorander, men då kommer ofta bara lite publik. Kanske funkar det bättre med flera doktorander, så att det finns flera korta och olika presentationer. Men det kan vara svårt att engagera doktorander över huvudtaget för att hålla föredrag.

- En kväll på herbariet (har gjorts redan för två år sen i Uppsala)

6.) Övrigt

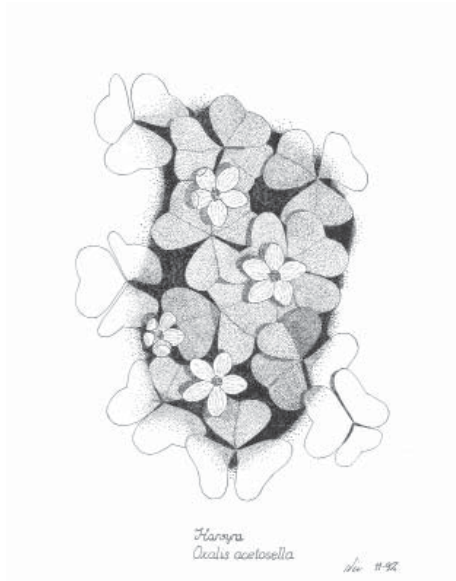
Hur ska vi hantera programbladen i Daphne? Vi ska försöka (redan nu med höstprogrammet) att få både UBF och BSIS program i Daphnes programblad framöver.

Det finns flera hundra Sörmlands- och Upplandsmedlemmar i SBF som inte är med i BSIS eller UBF. I slutet av augusti ska vi jobba

på att skicka ut brev och ett Daphne-nummer till de medlemmarna och försöka att få dem med i någon av våra föreningar.

Mora redogör för SBF-konferensen i mars.

Nästa träff 16 oktober 2013 kl 18:30 i Uppsala.

Teckning av Bengt Nicolson

Projekt Stockholmstraktens mossor

Kontaktperson:	Niklas Lönnell, Box 25195, 750 25 Uppsala niklas.lonnell@comhem.se (hem), niklas.lonnell@botan.su.se 070-574 57 96, 070-720 57 82
----------------	---

Floraväktaransvariga

Stockholms län (AB)	Vakant
Uppsala län (C)	Mora Aronsson, Övergran Kyrkängen, 746 93 Bålsta mora.aronsson@habonet.se 0171-522 08
Södermanlands län (D)	Bo Karlsson, Måsvägen 26, 641 93 Katrineholm bovil@telia.com 0150-39197 Hans Rydberg, Ek, Västergården, 646 91 Gnesta 0158-10722, 070-394 4363, hans@cmag.se

Botaniska Sällskapet i Stockholm - styrelse 2013

Ordförande	Simon Jakobsson, simon.jakobsson@live.se, 070 – 749 66 20
Vice ordförande	Bo Eknert, bo.eknert@natgeo.su.se, 08-511 72 305, 073- 766 93 08
Sekreterare	Ida Trift, ida@trift.se, 08-6644622 (hem)
Kassör	Britta Ahlgren, brittaahlgren_se@yahoo.com
Ledamöter	Börje Drakenberg, borje.drakenberg@gmail.com, 08-747 92 34 Maya Edlund, maya.edlund@gmail.com, 076-206 46 15 Kerstin Frostberg, kerstin.frostberg@telia.com, 08-59255587 Per-Ola Karis, karis@botan.su.se, 076-816 37 68

Upplands botaniska förening - styrelse 2013

Ordförande	Mora Aronsson, mora.aronsson@habonet.se, 0171-52208, 070-6682682
Vice ordf.	Fia Bengtsson, fia.bengtsson@ebc.uu.se, 070-270 08 07
Sekreterare	Kim Karlsson Moritz, kim-karlsson-moritz@hotmail.com, 070-252 25 25
Kassör	Roger Andersson, roger.p.andersson@slu.se, 070-351 50 41
Ledamöter	Karolin Ring, karolin.ring@gmail.com, 018-10 71 10 Froukje Postma, froukje.postma@ebc.uu.se, 018-471 28 65

Daphne

Årgång 24, Nr 1 2013

Innehåll

- 1 Ledare
- 2 Floraväkteri i ABCD-län 2012 - *Mora Aronsson, Kerstin Frostberg, Bo Karlsson och Hans Rydberg*
- 9 Floraväktarna gör en insats för mosippan i Tensmyra - *Niina Salmén*
- 12 Mossor i Andalsglupen och vårens första exkursion - *Fia Bengtsson*
- 15 Möte 2 mellan styrelserna i UBF och BSIS

Teckning av Bengt Nicolson